

Oversigt

The Scandinavian Economic History Review. I-VII. 1953-59.

Efterhånden som kendskabet til den økonomiske og sociale historie er blevet uddybet, er det blevet mere og mere indlysende, at de politiske grænser ganske vist ofte, men langt fra altid, er de naturlige grænser for studiet af økonomiske og sociale forhold. Denne erkendelse dannede baggrunden, da en kreds af nordiske historikere i 1952 stiftede *The Scandinavian Economic History Review* som et forum for den skandinaviske forskning indenfor økonomisk og social historie og som et bindeled mellem skandinavisk og international forskning indenfor disse discipliner, og samtidig besluttede at lade tidsskriftet udkomme på engelsk. Som en mere speciel begrundelse for den skandinaviske forsknings internationale interesse anførtes den omstændighed, at de nordiske arkiver rummer et særdeles stort materiale til belysning af den moderne økonomis genesis, idet det administrative apparat i disse lande udvikledes forholdsvis hurtigere end økonomien¹.

Redaktionen har siden starten været forestået af professor E. F. Söderlund assisteret af en repræsentant for hvert af de fire deltagende lande, nemlig professorerne Astrid Friis, E. Jutikkala, J. Schreiner og A. Altman. Indholdet i de indtil nu udkomne 7 bind har i fuldt mål bekræftet behovet for et fællesnordisk tidsskrift for økonomisk og social historie. *Scandinavian Economic History Review* har bragt et særdeles alsidigt stof, spændende fra Rurik til Roosevelt og fra svedjebrug til jernindustri. Interesfordelingen har naturligvis været påvirket af kildegrundlaget, for mens det nordiske arkivmateriale til belysning af den nyere tids økonomiske historie er meget rigt, er det til gengæld meget magert for middelalderens vedkommende. Dog har på nogle områder det middelalderlige Norden en nøglestilling i de almen-europæiske problemer, medens det på andre punkter gælder, at

¹ Professor Söderlunds indledning Sc. E. H. R. I, 3—4.

nu løbende internationale diskussioner om middelalderens økonomiske historie har givet anledning til fornyede drøftelser af nordiske problemer. Det gælder således for næsten alle seriens bidrag til middelalderens og det 16. årh.s historie, at både problemstilling og problembehandling står i et frugtbart forhold til den internationale debat.

Det var en naturlig opgave for det nye tidsskrift allerede i sit første hæfte at forelægge professor Sture Bolins afhandling, *Muhammed, Karl den Store og Rurik*, på et internationalt sprog¹. På grundlag af det numismatiske materiale har professor Bolin været i stand til at indføre helt nye momenter i den mangeårige diskussion om den internationale handel i århundrederne mellem antikkens slutning og højmiddelalderen. Korrelationen mellem sølvværdien i Kalifatet og Karolingerriget og andre numismatiske overensstemmelser viser, at der må have bestået en nøje kontakt mellem de to områder og er dermed et afgørende argument imod Pirenne's tese. Kalifatets eksport til Vesten var sølv, stimuleret af de nyåbnede miner i det østlige Persien, således at sølvstrømmen i denne periode, eneste gang i historisk tid, var fra øst mod vest. Karolingerrigets vigtigste eksport var pelsværk og slaver af nord- og østeuropæisk oprindelse, og en nær forbindelse mellem Norden og Frankerriget bekræftes da også for tiden o. 800 af både politiske og numismatiske vidnesbyrd. Den frankiske transit-handel gik imidlertid næsten i stå, da den skandinaviske ekspansion mod øst, (den legendariske Rurik), knyttede den direkte forbindelse mellem Norden og Kalifatet ad de russiske floder. Skandinaverne overtog handelen, endda i et sådant omfang at frankiske våben nu fandt vej til Kalifatet ad den østlige rute. Orientalisk sølv og en nøgleposition i den internationale handel og ikke fattigdom og overbefolkning udgjorde efter professor Bolins argumentation grundlaget for vikingetidens nordiske ekspansion.

Også afhandlingen om skattepenning og plovpæning var i forvejen kendt af nordiske historikere, men af mere end nordisk interesse². Med eksempler hentet fra hele Europa, men især fra Danmark, karakteriserer professor Bolin her det feudale møntvæsen, særegent ved mønternes ved magtbud begrænsede gyldighed, ikke blot territorielt, men også i tid. Hensigten med

¹ Sture Bolin: Mohammed, Charlemagne and Ruric. Sc. E. H. R. I, 5–59; jvf. Scandia 1939.

² Sture Bolin: Tax Money and Plough Money. Sc. E. H. R. II, 3–21; jvf. Nordiska historikermötet i Göteborg 1951, Berättelse utg. av mötets arbetsutskott 1952.

gyldighedsbegrænsningen var naturligvis fiskal, slagskatten er træffende sammenlignet med den afgift i korn, der betaltes ved møllen. Systemet havde vidtrækkende økonomiske virkninger, ikke blot for den internationale handel, men også for kapitalakkumuleringen, og disse virkninger var mere generende, jo mere fremskreden økonomien blev. Plovskatten må ses på denne baggrund som afløsning af en vilkårlig og primitiv skat.

Den omvurdering af vikingetiden og den tidlige middelalder, som bl. a. Bolins arbejde har givet anledning til, måtte før eller senere føre til fornyet drøftelse af forholdet mellem Norden og Hanseaterne, især Hansestædernes indtrængen på det nordiske marked. Emnet blev taget op på det nordiske historikermøde i Århus i 1957 og i sin rapport og igen i en afhandling i *Scandinavian Economic History Review* tildels baseret på denne rapport har professor Aksel E. Christensen præciseret de problemer, som det mere uddybede kendskab til middelalderhistorien rejser for den opfattelse af den hanseatiske ekspansion, som især er kommen til udtryk hos Rörig og hans elever¹. Vikingetiden ender nok i kontraktion men ikke i katastrofe. Kirkebygninger og kirkeinventar vidner ikke blot om velstand, men også om intime forbindelser med Vesteuropa og der er ingen grund til at betvivle, at den skandinaviske handel blomstrer endnu i slutningen af det 12. årh. Det var således ikke et økonomisk og kulturelt tomrum, de tyske købmænd efter Lybecks grundlæggelse trængte ind i; men fra o. 1200 fik de tyske købmænd et forspring i forskellige teknologiske og organisationsmæssige nydannelser, medens den skandinaviske handel ikke fornyede sig tilsvarende. Også tyske historikers vurdering af Skånemarkedet imødegås af professor Christensen, dette var på en gang mere dansk og mere internationalt end hævdet fra tysk side, dets historie går tilbage til før Lybecks grundlæggelse, og dets senere udvikling viser mange paralleller til Champagnemesserne. Professor Christensens vurdering af den tyske litteratur er blevet imødegået fra tysk side². Afstanden i synspunkter viser i hvor høj grad nye undersøgelser er påkrævet inden for dette problemkompleks, som altfor ofte er blevet unødigt kompliceret af ensidigt nationale problemstillinger.

Efter at professor Johan Schreiners bog, *Pest og prisfall i*

¹ Aksel E. Christensen: *Scandinavia and the Advance of the Hanseatics*. Sc. E.H.R. V, 89—117; jvf. *Det nordiske syn på forbindelsen mellem Hansestæderne og Norden* (Århus 1957).

² A. v. Brandt: *Hansan och de nordiska länderna*. Svensk Hist. Tidskr. 1958. og P. Johansen: *Der nordische Historikerkongress und die Hanse*. Hans. Geschichtsblätter Bd. 76 1958.

senmiddelalderen (Oslo 1948) fremkom, har især Postan beskæftiget sig med den senmiddelalderlige depression. På grundlag af engelsk materiale konstaterede Postan, at lønstigning og prisfald var sat ind allerede nogle årtier før de store epidemier i midten af det 14. årh. Postan formodede demografiske bevægelser bag dette forhold og afviste den teori, at monetære forhold skulle have spillet ind. I en artikel i *Scandinavian Economic History Review* imødegås han af Schreiner, der benægter at Postans argumenter er endelige og hævder, at to af hinanden uafhængige faktorer gjorde sig gældende, en monetær fra det 14. årh.s begyndelse som følge af en teknologisk krise i den centraleuropæiske sølvproduktion og en demografisk fra det 14. årh.s midte som følge af epidemierne¹.

Der foreligger efterhånden et omfattende prishistorisk materiale, især udgivet i løbet af de sidste 20—30 år, medens derimod antallet af fortolkninger af dette materiale endnu er beskedent. Opmærksomheden har indtil nu samlet sig om langtidsbevægelserne, medens studiet af korttidsbevægelserne, som er af nok så stor interesse, endnu er i sin vorden. Et eksempel på en analyse på prishistorisk grundlag af en korttidsbevægelse af central betydning foreligger imidlertid i professor Astrid Friis' afhandling om den økonomiske baggrund for finanskrisen i 1557². Historikere, der tidligere har beskæftiget sig med 1557 finanskrisen, således især *Ehrenberg* og *Hauser*, har, omend med forskellige interessefelter, været enige om at se krisen som en følge af kreditinflationen, medens den baltiske kornforsynings tilstrækkelighed på dette tidspunkt er blevet taget for givet. 1556 var imidlertid i hele Nordvesteuropa et misvækstår og følgerne i form af knaphed og prisstigning mærkedes ikke mindst i de tætbefolkede Nederlande, hvor situationen nærmede sig det katastrofale i løbet af vinteren og foråret 1556—57. Professor Friis' påvisning af denne alvorlige kornkrise i Nederlandene i 1556—57 kaster nyt lys over *Brünners* og *Kuttners* fortolkning af dyrtiden forud for Billedstormen 1566, idet de med 1558 som udgangspunkt for vurderingens af kornforsyningen overvurderer situationens alvor i 1565—66. Endnu større betydning har den påviste knaphed og dyrtid for finanskrisen i 1557, idet kornkrisen fik mærkbare følger for pengemarkedet. Ganske vist lykkedes det regeringen at rejse midler, især i Amsterdam og de nordlige Nederlande til gennem-

¹ Johan Schreiner: Wages and Prices in England in the Later Middle Ages. Sc. E. H. R. II, 61—73.

² Astrid Friis: The two Crises in the Netherlands in 1557. Sc. E. H. R. I, 193—217.

førelse af sommerens felttog, der mundede ud i den afgørende sejr ved St. Quentin 10. aug. Men sammenfaldet af kornmangel og krig havde forinden haft katastrofale virkninger for de spansk-nederlandske finanser.

I et appendiks til afhandlingen bringes et omfattende pris-materiale, udarbejdet i samarbejde med magister Svend Ellehøj¹. Blandt tabellerne er især de månedlige gennemsnitspriser på rug 1557—88 af principiel interesse, fordi der her for første gang er gjort brug af sundtoldsregnskabernes prishistoriske oplysninger.

Pålidelige prISRækker til belysning af den så vigtige periode på overgangen mellem middelalderen og nyere tid foreligger endnu kun for Krakow, for visse tyske byer og for Spanien. Docent Ingrid Hammarström har under udarbejdelsen af sin bog, *Finans-förvaltning och varuhandel 1504—40*, (Upps. 1956)² indsamlet prismateriale for Sverige (Stockholm 1460—1560) og påviser i sin afhandling: »*The Price Revolution of the Sixteenth Century: Some Swedish Evidence*»³, med de modifikationer som materialets begrænsning nødvendiggør, at udviklingen i Sverige har træk til fælles med udviklingen andetsteds, nemlig 1) at landbrugspriserne viser forholdsvis større stigning end priserne på sekundære produkter og importvarer og 2) at prisstigningen sætter ind flere årtier før det amerikanske sølv kan have gjort sig gældende. I modsætning til *Hamilton* afviser Ingrid Hammarström kvantitetsteoriens gyldighed for det 16. årh.s prisrevolution og efterlyser undersøgelser af de reelle økonomiske bevægelser bag de monetære forskydninger. Prisudviklingen i det 16. årh.s første halvdel er endnu langt fra klarlagt, men der er ingen tvivl om synspunktets frugtbarhed, såvist som der bag enhver betalingstransaktion ligger vare- eller tjenesteydelse⁴.

«I slutningen af 1930'erne dukkede det japanske kobber op i skandinavisk historieforskning som en eksotisk fugl under nordlige himmelstrøg,» skriver professor Glamann som indledning til sin afhandling om det nederlandske ostindiske kompagnis handel

¹ Astrid Friis and Svend Ellehøj: Appendices. Grain Prices. Sc. E. H. R. I, 218—41.

² Anmeldt i en længere Review Article af K.—G. Hildebrand: Public Finance and the National Economy in Early Sixteenth Century Sweden. Sc. E. H. R. VII, 96—106.

³ Sc. E. H. R. V, 118—54.

⁴ Til en belysning af disse problemer foreligger nu også prISRækker for Flandern og Brabant i C. Verlinden & J. Craeybeckx: Documents pour l'histoire des prix et des salaires en Flandre et en Brabant. XVe—XVIIIe siècle. (Bruges 1959). Jvf. også *Hamilton's rapport* til kongressen i Stockholm 1960: *The History of Prices before 1750*.

med japansk kobber¹. Det er dog ikke hensigten at genoplive 30'ernes diskussion, som for så vidt også kan betragtes som afsluttet dermed, at sammenhængen mellem det asiatiske og det europæiske kobbermarked er påvist, men gennem en kvantitativ analyse at undersøge kobberets nøglestilling i det nederlandske kompagnis handel. Særlig betydelige kvantiteter eksporteredes fra Japan, men i regelen afsattes langt den overvejende del på det asiatiske marked. Afgørende for omfanget af tilførslerne til Europa var i første række afsætningsforholdene i Asien, desuden differencen mellem indkøbsprisen i Japan og den forventede salgspris i Europa, endelig spillede det en rolle, at kobberet kunne anvendes som ballast. Kobberhandelen i Asien spores gennem regnskabsmæssige ejendommeligheder og japanske restriktioner og alternative eksportmuligheder på en måde, som er forbilledlig for studiet af de komplicerede asiatiske handelsforhold.

Eli F. Heckscher er naturligvis et navn, der mere end noget andet nævnes i og præger dette tidsskrift, skønt professor Heckscher var afgået ved døden før det første hefte udkom². Et af Heckschers sidste arbejder var et foredrag om de økonomiske ideer i Sverige 1875—1950 afholdt i Nationalekonomiska Föreningen 11.3.1952 i anledningen af dennes 75 års jubilæum. Foredraget offentliggjordes i *Scandinavian Economic History Review's* første bind³. Heckscher viser sig her fra sin mest ironiske side, når han mistænker Gripenstedt for at have haft en lille Napoleon III i maven eller undrer sig over, at Bastiat i Sverige kunne betragtes som en stor tænker af mænd, hvis intellektuelle udstyr langt overskyggede hans, men foredraget er også repræsentativt for de idealer, der giver Heckschers bedste arbejder deres indre spænding, loyaliteten og klarheden i analyse og periodiske distinktioner og samtidigt troen på den klassiske liberalismes fundamentale overlegenhed. Den teoretiske ramme som var Heckschers styrke og som tillod ham gennemførelsen af sine store synteser, *Merkantilismen* og *Sveriges ekonomiska historia*, åbner også mange enkeltheder i hans arbejde for diskussion, dette således ikke mindst hans af Malthus prægede fortolkning af den svenske befolknings udvikling i det 18. årh. Den malthusianske fortolkning diskuteres af Gustaf Utterström i 2 artikler⁴, især interessante fordi Utter-

¹ Kristof Glamann: The Dutch East India Company's Trade in Japanese Copper, 1645—1736. Sc. E. H. R. I, 41—79.

² E. F. Söderlund: Eli F. Heckscher. Sc. E. H. R. I, 137—40.

³ Eli F. Heckscher: A Survey of Economic Thought in Sweden 1875—1950. Sc. E. H. R. I, 105—25.

⁴ G. Utterström: Some Population Problems in Pre-industrial Sweden.

ström her ikke kun understreger epidemiernes betydning, men også på velunderbygget grundlag genintroducerer nogle elementære faktorer i den demografiske og økonomiske udvikling, som det længe egentlig ikke har været god tone at tage i betragtning (jvf. solplette teorier o. l.), nemlig de klimatiske langtidscykler. Problemet er langt fra afklaret, men Utterströms artikler er en påmindelse om, at landbrugets plads i økonomien og dets teknologiske stade helt op til det 19. årh. har betydet, at den europæiske økonomi var særdeles følsom for selv små klimatiske forskydninger. Demografiske problemer behandles også i 2 artikler af professor Jutikkala¹, af hvilke især den sidste ved forf.s behandling af kopskatlisterne som kilde til den finske befolkningsstatistik i det 17. årh. er af principiel interesse for studier af denne art².

I *New Light on Eighteenth Century Sweden* refererer og diskuterer professor Bertil Boëthius en del af de i *Sveriges ekonomiska historia* fremsatte synspunkter i relation til nyere forskning³. Et punkt, der bl. a. er blevet kritiseret hos Heckscher, er hans fremhævelse af den »barbariske overdådighed» i det 16. årh. Nye iagttagelser angående ældre svenske måleenheder har formindsket det af Heckscher beregnede budget, ligesom spørgsmålet om fordelingen mellem vegetabiliske og animalske fødemidler har vist sig mere kompliceret end af Heckscher antaget.

Merkantilismen har i ikke ringere grad end *Sveriges ekonomiska historia* dannet udgangspunkt for interessante diskussioner. 2 afhandlinger i *Scandinavian Economic History Review* koncentrerer sig om det semantiske problem, indholdet i begrebet merkantilismen og det berettigede i ordets anvendelse som fælles betegnelse for økonomisk-politiske ideer vidt adskilte ikke blot i tid og rum, men også ofte i indhold⁴.

Afhandlingerne i *Scandinavian Economic History Review* afspejler naturligvis de større værker, som i disse år er udkommet eller er under udarbejdelse. Det gælder således også det monu-

Sc. E.H.R. II, 103—65, og Climatic Fluctuations and Population Problems in Early Modern History. Sc. E.H.R. III, 3—47.

¹ E. Jutikkala: The Great Finnish Famine in 1696—97. Sc. E.H.R. III, 48—63 og Can the Population of Finland in the 17th Century be Calculated? Sc. E.H.R. V, 155—72.

² Ang. den anvendte metode se også David Hannerberg: Mantalsskriven befolkning och total befolkning. Gothia V (1949).

³ Sc. E.H.R. I, 143—77.

⁴ D. C. Coleman: Eli Heckscher and the Idea of Mercantilism. Sc. E.H.R. V, 3—25 og A. W. Coats: In Defence of Heckscher and the Idea of Mercantilism. Sc. E.H.R. V, 173—87. Samme problem behandles af Charles Wilson: »Mercantilism.»: Some Vicissitudes of an Idea. Econ. Hist. Review. Sec. Ser. X, 181—89.

mentale værk om Fagerstabrukets historie, som er blevet til i samarbejde mellem en række af de mest fremtrædende svenske økonomiske historikere efter professor Söderlunds plan og bekostet af Fagerstabruket¹. På grund af den centrale stilling de i Fagerstakoncernen sammensluttede virksomheder indtager og de meget liberale vilkår, forfatterne har arbejdet under, er værket tillige blevet en fremstilling af den svenske jernindustri historie. I en oversigtsartikel, der iøvrigt er en fremragende introduktion til dette vigtige emne i svensk økonomisk historie², gennemgås og diskuteres værket af professor Boëthius, der selv sammen med Åke Kromnow er forfatter til *Jernkontorets historia*³. Specielle undersøgelser foretaget i forbindelse med udarbejdelsen af *Fagerstabrukets historia* fremlægges af K.—G. Hildebrand og af E. F. Söderlund. Hildebrand undersøger det svenske jerns stilling på det europæiske marked i det 18. årh., og fastslår at med kvantitativt ubetydelige undtagelser havde svensk jern ikke, som af samtiden antaget, noget kvalitets monopol og den produktionsbegrænsede politik som førtes fra 1747 har været uden virkning på prisdannelsen⁴. Professor Söderlund behandler i 2 afhandlingerne jernindustriens vilkår i dette århundrede, især de kvalitative ændringer i efterspørgslen på det internationale marked og de derved nødvendiggjorte omlægninger af industrien. Disse omlægninger gennemførtes med så stor dygtighed, at Sverige ramtes forholdsvis mildt af depressionen efter 1929, og medførte i forbindelse med gunstige internationale konjunkturer at årene 1934—39 blev den største ekspansionsperiode i svensk jernindustri historie⁵. Andre aspekter af den svenske jernindustri historie behandles af E. W. Fleischer og M. Flinn, mens K. Samuelsson med udgangspunkt i Fagerstakoncernens stiftelse har undersøgt de svenske bankers rolle i industrifinansieringen 1900—1927⁶.

Også indenfor social historie har tidsskriftet bragt særdeles

¹ *Fagerstabrukens Historia*. Karl Gustaf Hildebrand: Sexton och Sjuttonhundredatalen. (Upps. 1957). Artur Attman: Adertonhundredatalet. (Upps. 1958). E. Söderlund och P. E. Wretblad: Nittonhundredatalet. (Upps. 1957). Örnulf Tigerstedt: Kavalkad. (Upps. 1957).

² B. Boëthius: Swedish Iron and Steel 1600—1955. Sc. E. H. R. VI, 144—75.

³ B. Boëthius och Åke Kromnow: Jernkontorets historia. I, Grundläggningstiden (Stockholm 1947) III:1, Jernkontoret och tekniken före götstålprocesserna, Text. III:2, Bilagor. (Stockholm 1955).

⁴ K.-G. Hildebrand: Foreign Markets for Swedish Iron in the Eighteenth Century. Sc. E. H. R. VI, 3—52.

⁵ E. F. Söderlund: The Swedish Iron Industry during the First World War and the Post-War Depression. Sc. E. H. R. VI, 53—94. og The Swedish Iron Industry 1932—39. Sc. E. H. R. VII, 41—66.

⁶ E. W. Fleischer: The Beginning of the Transatlantic Market for

interessante bidrag. E. Jutikkala har på grundlag af ejendoms-vurderingen, der fandt sted ved påligningen af den i 1800 udskrevne ekstraordinære formueskat, undersøgt formuefordelingen i Finland i 1800¹. G. Utterström, der i sin disputats har behandlet svenske landarbejders forhold², diskuterer de problemer, som sæsonfiskeriet udfør Bohuslen i det 18. årh. rejste m. h. t. arbejdskraft³, og Sven Dahl behandler forskellige, især geografiske, aspekter af den bissekræmmerhandel, der i Sverige forud for den liberale frigivelse af handelen med særlig tilladelse blev drevet af de såkaldte »knallar« fra Västergötland⁴. I sit essay, *The Dissolution of Estate Society in Norway*⁵ undersøger Ingrid Semningsen anvendeligheden af begreberne stændersamfund og stands-personer i norsk historie i det 19. årh⁶.

I de øvrige nordiske lande i højere grad end i Danmark har man haft opmærksomheden henledt på det betimelige i indsamlingen af mundtlig tradition om ældre tiders forhold indenfor landbrug og industri, (eller rettere, man har været heldigere til at skaffe sig det nødvendige økonomiske grundlag for en sådan indsamling). Indsamlingen af tradition om arbejdsforhold i industrien foretages i Norge af *Norsk Folkemuseum*, og i afhandlingen, *Industrial Workers and Their Employers in Norway circa 1900*, anvender E. Bull dette materiale til en foreløbig fremstilling af forholdet mellem arbejdere og arbejdsgivere, idet han samtidig diskuterer nogle af de kildekritiske problemer som er forbundet med den socialhistoriske anvendelse af mundtlig tradition⁷. Materiale vedrørende bondekulturen indsamles af *Instituttet for sammenlignende kulturforskning* i Oslo, og i en omfattende artikel af A. Holmsen, H. Björkvik og Rigmor Frimannslund gøres der

Swedish Iron. Sc. E.H.R. I, 178—92. M. Flinn: Scandinavian Iron Ore Mining and the British Steel Industry 1870—1914. Sc. E.H.R. II, 31—46. K. Samuelsson: The Banks and the Financing of Industry in Sweden c. 1900—1927. Sc. E.H.R. VI, 176—90.

¹ Eino Jutikkala: The Distribution of Wealth in Finland in 1800. Sc. E.H.R. I, 81—103.

² Gustaf Utterström: Jordbrukets arbetare I—II (Stockholm 1957). — Indgår i den på LO's initiativ udgivne »Den svenska arbetarklassens historia«.

³ Gustaf Utterström: Migratory Labour and the Herring Fisheries of Western Sweden in the 18th Century. Sc. E.H.R. VII, 3—40.

⁴ Sven Dahl: Travelling Pedlars in Nineteenth Century Sweden. Sc. E.H.R. VII, 167—78.

⁵ Sc. E.H.R. II, 166—203.

⁶ jvf. Sten Carlsson: Ståndssamhälle och Ståndspersoner, Studier rörande det svenska ståndssamhällets upplösning. (Lund 1949) og rapporten til det nordiske historikermøde i Åbo 1954, Ståndssamhällets upplösning i Norden. (Åbo 1954).

⁷ Sc. E.H.R. III, 64—84.

rede for retningslinjerne i indsamlingsarbejdet, ligesom en foreløbig tolkning af visse sider meddeles¹.

Ligesom landbruget i den primitive økonomi altid er den konstante faktor, hvis tilstand må iagttages, for en vurdering af en periodes eller et områdes almindelige økonomiske struktur kan foretages, er det ofte muligt at betragte udenrigshandelen som indikator for samfundets marginale funktioner. Om dette synspunkt hersker der dog langt fra almindelig enighed, f. eks. betragtede Heckscher udenrigshandelen som et fænomen af sekundær interesse. At den svenske udenrigshandel i det 16. årh. ikke var så uinteressant som af Heckscher antaget påvises i K.-G. Hildebrands afhandling om de vigtigste svenske importvarer i det 16. årh. og deres plads i samfundsøkonomien². Klæde og salt udgjorde henholdsvis $\frac{1}{3}$ og $\frac{1}{4}$ af den svenske import og havde begge deres særlige funktion i opbygningen af den svenske kongemagt, klædet fordi det som standardiseret vare egnede sig til uniformslignende formål, mens saltet var uundværligt i den for en stor del på naturalieydelse baserede statshusholdning. En lang række emner indenfor udenrigshandelens historie er blevet behandlet i tidsskriftet, således sammenhængen mellem Ruslands alternative eksportvarer i det 17. årh.³, den danske ekspedition (ekspeditioner?) til Mauritius i 1620erne⁴, den norske tømmerekspert i det 18. årh. og kildegrundlaget for en kvantitativ analyse af denne⁵, finansieringen og betalingsteknikken i de svenske købmandshuses udenrigshandel i det 18. årh.⁶, den økonomiske baggrund for konvojaffæren i 1798⁷, og den amerikanske skibsfarts rolle i handelen på Nordeuropa 1783—1860⁸.

¹ The Old Norwegian Peasant Community. I A. Holmsen: General Survey and Historical Introduction. II H. Björkvik: The Farm Territories. III R. Frimannslund: Farm Community and Neighbourhood Community. Sc. E. H. R. IV, 17—81.

² K.-G. Hildebrand: Salt and Cloth in Swedish Economic History. Sc. E. H. R. II, 74—102.

³ A. Öhberg: Russia and the World Market in the Seventeenth Century. Sc. E. H. R. III, 123—62.

⁴ Sune Dalgård: Danish Enterprise and Mauritius Ebony 1621—24. Sc. E. H. R. IV, 3—16.

⁵ S. Kjerheim: Norwegian Timber Exports in the 18th Century: A Comparison of Port-Books and Private Accounts. Sc. E. H. R. V, 188—201.

⁶ K. Samuelsson: International Payments and Credit Movements by the Swedish Merchant-Houses 1730—1815. Sc. E. H. R. III, 163—202.

⁷ O. Gasslander: The Convoy Affair of 1798. Sc. E. H. R. II, 22—30. Kritisk overfor den rent politiske fortolkning af affæren, som er fremlagt i Sven G. Svenson: Gattjnatraktaten 1799. Studier i Gustaf IV Adolfs utrikespolitik 1790—1800. (Upps. 1952).

⁸ J. Wm. Frederickson: American Shipping in the Trade with Northern Europe 1783—1860. Sc. E. H. R. IV, 109—25.

I en særdeles koncentreret, men meget overskuelig artikel har rigsarkivar Svend Aakjær gjort rede for den omfattende litteratur om middelalderlige danske jordmål og jordvurderingsenheder såvel som for sine egne undersøgelser indenfor dette vanskelige område¹. At samme hefte foruden Sven Dahls afhandling om de västergötlandske bissekremmere også rummer en artikel af A. M. Soininen i hvilken *Huuhta*, en bestemt form for svedjebrug, vises at have været det teknologiske grundlag for det 16. og 17. årh.s indre kolonisation i Finland² vidner om tidsskriftets alsidighed. Andre emner, der er blevet behandlet i tidsskriftets første 7 årgange er balancen mellem eksport for rede penge og skattebetaling i Österbotten i slutningen af det 17. årh.³, den tidligste patentlovgivning i U.S.A. og Frankrig⁴, forholdet mellem landarbejderes og industriarbejderes lønninger i Sverige 1870—1949⁵, sammenhængen mellem indkomst og husleje⁶, beskæftigelsesstatistikken i Finland 1885—1952⁷, konjunktursvingninger i Sverige 1919—1921⁸, politiske og økonomisk-teoretiske motiver bag den allierede fredsplanlægning⁹ og realiteter og påstande i de russiske prognoser for egen og for kapitalistisk økonomi¹⁰.

Tidsskriftets nytte forøges yderligere af de udmærkede anmeldelser og længere »review articles«. Der er også grund til at rose den udmærkede opsætning og typografi.

Scandinavian Economic History Review er en betydningsfuld landvinding for nordisk social og økonomisk historieforskning og

¹ Svend Aakjær: Land Measurement and Land Valuation in Medieval Denmark. Sc. E.H.R. VII, 115—149. Jvf. Svend Aakjær: Måleenheder i landmål og jordvurdering i middelalderens Danmark. Jyske Samlinger, Ny række V. (1961).

² A. M. Soininen: Burn-beating as the Technical Basis of Colonisation in Finland in the 16th and 17th Centuries. Sc. E.H.R. VII, 150—66.

³ A. Luukko: The "Annual Budget" of North Finnish Farmers at the End of the 17th Century. Sc. E.H.R. VI, 132—43.

⁴ F. Neumeyer: A Contribution to the History of Modern Patent Legislation in the United States and in France. Sc. E.H.R. IV, 126—50.

⁵ G. R. Allen: A Comparison of Real Wages in Swedish Agriculture and Secondary and Tertiary Industries 1870—1949. Sc. E.H.R. III, 85—107.

⁶ G. Åkerman: The Income Elasticity of Demand for Housing. Sc. E.H.R. V, 49—73.

⁷ L. Korpelainen: Trends and Cyclical Movements in Industrial Employment in Finland 1885—1952. Sc. E.H.R. V, 26—48.

⁸ A. Montgomery: Economic Fluctuations in Sweden in 1919—1921. Sc. E.H.R. III, 203—38.

⁹ Sven Ulric Palme: Politics and Economic Theory in the Allied Planning for Peace 1944—45. Sc. E.H.R. VII, 67—78.

¹⁰ A. Montgomery: Production and Ideology in the Sovjet Union. Sc. E.H.R. IV, 151—177.

har med hæder indtaget en plads mellem de vigtigste internationale tidsskrifter indenfor disse discipliner. Det har ikke blot en vigtig funktion som forum for den nyere forskning af isoleret skandinavisk interesse, men det har også betydet, at skandinavisk social og økonomisk historieforskning er blevet knyttet nøjere til den internationale debat.

Skønt *Scandinavian Economic History Review* er et interskandinavisk tidsskrift kan det have sin interesse at prøve til slut at gøre regnskabet op fra et dansk synspunkt. Antallet af danske bidrag er ikke så stort, at det tillader nogle slutninger m. h. t. disse studiers stilling, men mon ikke de danske bidrags høje kvalitet og ringe antal (5 af ialt 46) ganske godt afspejler dansk social og økonomisk historieforsknings øjeblikkelige situation og vilkår?

Niels Steensgaard.